

DAVID WAGNER

LEVEN

Vertaald door Goverdien Hauth-Grubben

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

I

Ik kom weer bij en weet niet waar ik ben. Er zit een slangetje in mijn neus, frisse, koele lucht, berglucht met een bijsmakje, stroomt bij mij naar binnen. Een deels met ijs bedekte bosbeek klotst tussen hoge dennen, witbevoren grashalmen glinsteren in de zon – ik stel me kennelijk een kalenderplaat voor. Ik hoor gekreun en een aantal stemmen door elkaar heen, hoor iets druppelen en ruisen, en voel op mijn linkerbovenarm een hand die me stevig vastpakt, ja, pak me beet, hou me vast – en me dan toch weer loslaat. Het is geen hand, merk ik al gauw, het is een automatische bloeddrukmeter met een manchet die zichzelf elk kwartier opblaast, mijn bloeddruk meet, deze noteert en dan weer verslapt. Het klinkt alsof er iemand lucht in een luchtbed blaast. Op dat luchtbed drijf ik de zee op.

Ze staan op de oever en zwaaien. Ze wachten op mij, ze zijn daar verschenen, mijn moeder, mijn grootmoeder, Rebecca, Alexandra, mijn grootvader in uniform en mijn overgrootouders, die ik niet meteen herken omdat ik ze nog nooit heb gezien. Ze zijn gekomen om mij te begroeten, ze staan op het strand en zwaaien, echt waar, ik hoor hen al roepen, ze roepen: Welkom, daar ben je dan – maar dan komt er een tamelijk grote golf, die mij niet op het strand werpt, zoals ik had verwacht, nee, een onderstroom trekt me weer ver de zee in, snel verlies ik de oever uit het oog.

Ik open mijn verkorste ogen, alles is wazig. Een ruimte vol kleurige vlekken – maar dan bedenk ik dat dat misschien komt doordat ik mijn bril niet opheb. Ik heb geen idee waar die is gebleven. Enkele dingen kan ik desondanks herkennen, ik hoef mijn ogen maar een beetje dicht te knijpen. Rechts bevindt zich een raam, links een deur, de deur staat open. Heel veel apparaten om me heen, kabels, drie of vier monitors, ik hoor een pieptoon. Een commandocentrale? Het bevalt me wel, mijn ruimteschip, ik ben gewichtloos, ik kan vliegen.

Hoog boven de stad is het licht, ik zweef en kijk omlaag. Ik kijk en weet ineens alles weer, ik ben niets vergeten. De

platte daken van de kliniek, de witte kiezeltjes, het kanaal, de krachtcentrale en de rails, dat kan ik allemaal zien, ik lig, ik vlieg boven de stad – pas na minuten, uren of dagen moet ik terug in mijn vel, naar mijn bed.

5

Welnee, ik ben nog niet begraven, ik lig niet in de aarde. Het wordt licht en dan weer donker. Ik lig in een bed in het ziekenhuis, in een bed op wieltjes, ik kan naar buiten gereden worden. Als ik mijn hoofd draai, kan ik de hemel zien. Vandaag is die wit, kale berkentakken hangen op de voorgrond. Het kantelraam staat iets open, de koude lucht ruikt fris en zoetig, ik hoor vogels, ze tjiipen veelbelovende geluiden. Een zonnestraal breekt door het wolkendek, aan de andere kant van het terrein, achter de rode bakstenen muur aan de overkant van de Seestraße, ligt, ik ben daar al geweest, een begraafplaats.

6

Mijn rug wordt gewassen, mijn tanden worden gepoetst. Ik hoef niets te doen, ik hoef alleen maar te liggen. Ik hoef niet eens te eten, een verpleegkundige brengt me astronautenvoeding, vloeibare maaltijden waarin alles zit wat een lichaam nodig heeft. Het astronautendrankje smaakt naar banaan. En nu weet ik het, weet ik het heel zeker: deze kamer is echt mijn ruimteschip, en ik ben op weg naar Mars. Op zijn minst naar Mars. Zelfs bij een gunstige constellatie van de omloopbanen gaat dat zeker een jaar duren. Of langer. Ik stel me daarop in, ik blijf.

Mijn bril is weer terecht. Ik zet hem op, kijk om me heen en zet hem weer af. Ik geloof dat ik het allemaal niet zo precies wil zien.

Ik vraag naar B. en krijg te horen dat hij er niet is, dat hij vakantie heeft. Een gastro-enteroloog komt de kamer binnen en vertelt hoe het is gelukt de varicesbloeding te stoppen. Er is een endoscopische bandligatuur uitgevoerd, dat wil zeggen dat er een slangetje in mijn bloedende slokdarm is geschoven met daarin een apparaatje waarmee elastische bandjes op de gesprongen spataders konden worden geplaatst, en zo zijn de bloedende spataders afgeklemd. Ik had geluk, deze techniek bestaat nog niet lang. Twintig jaar geleden konden ze bij zo'n bloeding vrijwel niets doen. Ik heb een paar liter bloed verloren, mijn hemoglobinewaarde is slecht en de leverwaarden zijn nog slechter, maar dat ligt ook aan de eiwitshock na zoveel bloed in mijn maag. Maar ik leef.

Een patiënt – ik kan hem niet zien, maar hoor hem door de open deur – beklaagt zich erover dat er in de kamer geen klokken hangen. Hij wil kunnen zien hoe snel of hoe langzaam de tijd verstrijkt. Of hij eigenlijk nog wel verstrijkt. En zo ja, in welke richting. Daar ben ik niet meer zo zeker van.

Van de intensive care word ik overgebracht naar de ‘gastro’, de gastro-enterologische afdeling. Hier liggen, ik moet er al snel om lachen, de gastronomen. De ochtend voordat hij ontslagen wordt, ligt er een kok bij mij op de kamer, na hem een kelner. De kelner somt alle Oost-Berlijnse kroegen voor me op: Truxa Bierbar, Bornholmer Hütte, Metzger Eck, Oderkahn en Trümmerkutte – die was destijds in de Kastanienallee, hoek Oderberger Straße, in het huis waarin tegenwoordig een copyshop zit, naar zijn zeggen echt een kroeg om door te zakken. Hij was ober in het Operncafé geweest, en als ober van het Operncafé – in de DDR waren kelners machtige mensen – kon hij overal drinken zoveel hij wilde. Voor niets. Nou ja, dat wreekt zich nu, zegt hij.

De kelner mag naar huis, nu ligt er een slager naast me. De slager is vijfenveertig jaar slager geweest, een heel lange tijd, heel veel worst. Ja, we hadden altijd goed te eten, zegt hij, honger hebben we nooit gekend. Maar zeker de laatste tien jaar had hij nog maar weinig plezier in zijn werk gehad; de slagerij waar hij vierentwintig jaar had gestaan, had de deuren moeten sluiten, daarna had hij in een worstfabriek gewerkt. Het spul dat hij daar had gefabriceerd, nou, hij zou het zelf nooit eten. Het afgelopen jaar is hij zestien weken opgenomen geweest. Hij heeft het al met veel mensen uitgehouden, we laten elkaar met rust.

Een van de verpleegkundigen komt de kamer binnen en zegt dat ze me komen ophalen. Ik moet naar de echo, maar mag

wel blijven liggen. Wat is de kliniek toch groot. Kilometers-lange gangen, bijna alle gebouwen zijn met elkaar verbonden, onder de grond zijn er snelwegen voor bedden. Het ziekenhuisbed is eigenlijk een voertuig, het heeft vier wielen, het is een ziekenwagen, ik lig en glij vooruit, word door lange gangen gereden en een lift in gerold. Ik denk aan een winkelwagen, daarna aan een kinderwagen, vandaag word ik geduwd door een man uit Afrika. In de lift en in de doorgang onder de Mittelallee, met boven ons de wortels van de kastanjes, zingt hij voor zich uit. Ik vraag hem wat hij zingt en in welke taal. Een taal uit Ivoorkust, zegt hij, en als ik doorvraag, vertelt hij dat hij in Parijs geboren is, in het 19e arrondissement, maar dat hij, hoewel hij zelf een Fransman is, Frankrijk en de Fransen niet kan uitstaan. Hij heeft daar achttien jaar gewoond, dat was genoeg, voor altijd, hij zegt dat alles in het Frans.

Heb ik niet ooit in Parijs gewoond, in Barbès, rechts van de boulevard Rochechouart, en ben ik elke dag over de markt van Goutte d'Or gelopen? Ik lig, hij duwt. Ik zou hem graag vragen, maar ik durf het niet, of hier al een keer een patiënt gestorven is, onderweg.

12

Ben ik misschien toch al dood? Heeft dit alles helemaal niets met mij te maken? Kijk ik alleen nog maar toe? Misschien droom ik dit hier en nu alleen maar, en betekent gene zijde in een bed liggen en je episodes uit je leven moeten herinneren, of ik nou wil of niet. Gisteren of eergisteren was mijn begrafenis, misschien is die ook pas vandaag. Of morgen.

In de kamer word ik weer aan het infuus gelegd, ik hoor het niet, zie het alleen maar druppelen en kijk daarbij toe.

De slager vertelt dat hij vroeger honderdvijfenvijftig kilo heeft gewogen, hij heeft nu eenmaal altijd graag gegeten, altijd een lekker boutje, een lekker biertje, dat heeft hij er nu van, een vervette lever, dus nu wacht hij op 'n nieuwe. Hij heeft ascites, sleept steeds twee kratjes vloeistof in zijn buik met zich mee, komt kreunend uit bed, maar toch, hij kan nog opstaan. Ach ja, zegt hij, hoef ik ook geen langspeelplaten meer te kopen.

Die zin blijft in mijn hoofd rondgaan. Zal ik nog een langspeelplaat kopen? Is dat nog de moeite? Hoe lang duurt het tot het kind oud genoeg is? En hoe lang, ik vat 'langspeelplaat' opeens heel letterlijk op, heb ik eigenlijk al geen plaat, geen lp meer gekocht? Lp was ooit een belangrijke, heel vertrouwde afkorting, wie lp's kocht, destijds, toen muziek nog werd gekocht, was al bijna volwassen, lp-kopers hadden verstand van muziek, hadden de fase dat ze zich alleen voor afzonderlijke hits interesseerden en singles kochten, al achter zich. Een lp kostte geld, veel geld, bijna het zakgeld van een hele maand.

Bezoekers brengen bloemen mee, al snel ziet het eruit als in een bloemenzaak. Of als op een begrafenis. De bossen worden 's nachts niet meer buiten op de gang gezet, als kind heb ik dat in het ziekenhuis nog meegemaakt. De verpleegkundige die ik ernaar vraag, antwoordt dat ze al genoeg te doen hebben, en bovendien is het helemaal niet nodig. Zolang er, wat volgens haar veel belangrijker is, zo nu en dan gelucht wordt, krijgt iedere patiënt genoeg zuurstof.

Het kind komt me niet opzoeken, haar moeder denkt dat het beter is dat het me zo niet ziet. Ik kan haar geen ongelijk geven, ik zou mezelf zo ook niet willen zien.

Ik hou van het schone beddengoed. Het sloop en de lakens voelen hard en tegelijkertijd toch zacht en altijd schoon aan. Ik word verzorgd, ik word verpleegd, alles wordt voor mij gedaan, ik word geholpen, het gaat goed met me, het gaat steeds beter met me, ik ben gered.

Als mijn kamergenoot met koptelefoon op televisie kijkt, kijk ik soms mee en zie ik zonderlinge mensen die zonder-

linge dingen doen, ik geniet van het geluidloze televisie kijken. Het beeldscherm hangt aan het plafond en kan bediend worden met de toetsen van de ouderwetse ivoorkleurige telefoontoestellen, die op onze nachtkastjes staan. Televisie kijken is hier trouwens geen onverdeeld genoeg, de monitor, een zware vierkante beeldbuis, is veel te hoog opgehangen, bovendien is het overschakelen moeizaam, voor elke verandering van programma moet een nieuwe, tamelijk gecompliceerde combinatie worden ingetoetst, waarna het beeldscherm donker wordt en donker blijft tot vier seconden later het gewenste programma opflikkert. En soms ook niet. Vier seconden kunnen zelfs in het ziekenhuis heel lang zijn, zo is zappen niet leuk meer.

19

Toen ik dertien was en een paar weken in het ziekenhuis lag, kwam mijn vader met onze kleine Sony aanzetten. Destijds had je nog geen televisie op de kamer, althans niet in het ziekenhuis waar ik patiënt was, en al helemaal niet op de kinderafdeling. Wie een klein, draagbaar toestel had, bracht het mee of liet het meebrengen. Dat van mij, uit de werkkamer van mijn moeder, eigenlijk veel te groot voor het nachtkastje, liet me zien hoe het ruimteveer Challenger explodeerde. Ik zag het telkens weer exploderen, steeds weer spatte het opnieuw uiteen, een vuurwerk, mijn eerste grote televisieramp – waarvan de beelden zich in mijn hoofd ook nu nog vermengen met die van de volgende grote televisieramp, het instorten van de Twin Towers. De torens vallen, het ruimteveer explodeert, en opeens heb ik het gevoel dat ik destijds op de kinderafdeling, toen de Challenger verongelukte, al wist dat

het met die ruimtevaart een aflopende zaak was. Ruimtevaart was een toekomst van de jaren zestig, een toekomst van gisteren, die geen werkelijkheid werd. Niemand vloog meer naar de maan, niemand vertrok naar Mars.

20

Het bed is verstelbaar. Het gedeelte waarop ik lig, kan hoger of lager en ik kan het hoofd- en voeteneinde in een hoek zetten, maar ik mag het voor mezelf niet te comfortabel maken. Anders wil ik op het laatst niet meer opstaan.

21

Op zaterdagen is er alleen een eenpansgerecht, op zondagen geen bezoek. Op maandagen waait er een bedrijvigheid door de gang alsof het werk van de twee luie dagen daarvoor moet worden ingehaald. Verder verschillen de dagen niet erg van elkaar. Eenpansgerechten waren er ook in mijn jeugd, op zaterdag, erwten of linzen, de eenvoudige keuken, omdat mijn moeder op stap was of geen zin had om te koken.

Ik mag weer eten, maar ben nog heel voorzichtig. Voorlopig eet ik alleen gepureerd voedsel, ik ben bang dat ik me bij het slikken verwond. Misschien dat iets wat niet voldoende gekauwd is, een scherpgekante, te haastig doorgeslikte hap, weer een ader doet springen. Aan het bloed in mijn slokdarm wil ik liever niet herinnerd worden.

Ik voel het horloge om mijn pols, het horloge van mijn vader, dat zichzelf opwindt, ik merk dat het stil is blijven staan. Op het horlogeglas zitten minuscule rode vlekjes, bloedspetters zo te zien, ik krab ze eraf en beweeg mijn arm een paar keer op en neer tot de secondewijzer weer aanspringt. Het horloge doet het, maar geeft niet de juiste tijd aan. Soms, als ik wat kracht overheb, beweeg ik mijn arm zodat het horloge niet zo snel weer blijft staan. Ik heb dan het gevoel dat ik naar iemand zwaai die er helemaal niet is.

Ik slaap in een buitencabine, in de scheepswand zit een patrijspoort, ik zie water, veel water, soms komt er een eiland voorbij, er doemt een duikboot op, een ijsberg drijft langs of een eenzame zwemmer die al bijna heeft opgegeven. Dat moet het verleden zijn.

Ik heb me ingescheept, ik ben aan boord, het gaat één keer door mijn ziekenkamer, van het kussen naar het nachtkastje, van het nachtkastje naar de muurkast, van de muurkast naar de tafel, op de stoel, tot voor het raam, naar de badkamer, naar de televisie aan de wand en verder. Ik ben onderweg, in bed op reis, ik word voortgeduwd, de ziekte is de grote reis, *le grand tour*, één keer naar de onderwereld en misschien weer terug. Ziekte is vacante tijd, het is, heb ik dat niet ergens gelezen, de reis van de armen.

Een blauwe hoek hemel boven in het raam, ik ruik de rozen op het nachtkastje en het schone, nog stijve beddengoed, de ingeweven bleekblauwe strepen bevallen me wel, de stof ligt glad tegen mijn huid. Mooie bloemen op uw nachtkastje, zegt de verpleegkundige, buiten stralend daglicht, wat iemand die hier niet ligt misschien helemaal niet opvalt. Zoals elke dag legt ze de manchet van de bloeddrukmeter om mijn bovenarm, sluit de klittenband – bloeddrukometers, dat heb ik al gemerkt, hebben heel luide klittenbanden, ik verheug me al op het geluid als ze de sluiting zo meteen weer losmaakt – pompt met de bal in haar linkerhand de manchet op en laat vervolgens de lucht langzaam weer weglopen, ze heeft het eindstuk van de stethoscoop op de huid aan de binnenkant van mijn elleboog gedrukt, luistert en houdt de manometer in het oog. Eigenlijk heeft ze meer handen nodig, één voor de stethoscoop, één voor het reguleren van het ventiel van de manometer, één voor mijn arm. Ze heeft er echter, net als ik, maar twee.

Ik vind de aanraking prettig.

MIJN WITTE WALVIS